

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน วิชาการ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการ
  - 1.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
  - 1.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ
  - 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ
2. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
  - 2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
  - 2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
  - 2.3 การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
  - 2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
  - 2.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
  - 2.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
  - 2.7 การนิเทศการศึกษา
  - 2.8 การแนะแนวการศึกษา
  - 2.9 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 2.10 การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน
  - 2.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น
  - 2.12 การส่งเสริม สนับสนุน งานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
3. การจัดการศึกษาดมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

4. การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2
5. แผนการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักที่สถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องรวมไปถึงการจัดระบบการบริหารงานที่ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการเรียนการสอนและต่อผู้เรียนแต่ละคน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานดังกล่าวตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายการบริหารงานวิชาการ

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “การบริหารงานวิชาการ” ไว้ ดังต่อไปนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 12) ได้สรุปว่า การบริหารงานวิชาการมีความหมายและขอบเขตกว้างมากกว่าตัวหลักสูตรและการสอน แต่จะมีหลักสูตรเป็นแกนกลาง โดยเฉพาะในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนนั้น หลักสูตรจะเป็นตัวกำกับเนื้อความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และภาวะสุขภาพ

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2544 : 160) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน ให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะหน้าที่ของสถานศึกษา คือ การให้ความรู้ในด้านวิชาการแก่ผู้เรียน มีผู้บริหารสถาบันเป็นผู้นำทางวิชาการ มีการทำงานร่วมกันกับครู – อาจารย์ ให้คำแนะนำ และประสานงานให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

รุจิรี ภู่อาระ (2545 : 56) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน ให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาความหมายของการบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน และเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการเรียนและมีพัฒนาการทางด้านการดำเนินชีวิต โดยมีเป้าหมาย คือ ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

1.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญในฐานะเป็นงานหลักที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องร่วมกันดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังต่อไปนี้

ภิญโญ สาร (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2540 : 40) กล่าวว่าในการบริหารงานด้านวิชาการนั้น ครูใหญ่หรือผู้บริหารการศึกษาโดยทั่วไปควรจะกระจายอำนาจ (Share of Authority) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ไปให้ครูทุกคน ความเป็น ผู้นำของผู้บริหารอยู่ที่ความสามารถที่จะใช้คนอื่นให้ทำงาน โดยไม่ต้องบีบบังคับหรือ ชูเกียรติ แต่อยู่ที่เทคนิคในการกระตุ้นเตือน (Motivate) ให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการสอนนักเรียนทุกคนขยันขันแข็งทำงานอย่างเต็มใจและอดทน อย่างไรก็ตามครูใหญ่และผู้บริหารการศึกษาทุกคนพึงระลึกอยู่เสมอว่า ตนเองไม่ใช่ครูของครูและไม่รอบรู้ในด้านวิชาการไปเสียหมดทุกสาขา การบริหารงานวิชาการจึงอาศัยเทคนิคการรู้จักใช้คนมากกว่าการสอนคนอื่นว่าเขาควรจะทำอย่างไรควรเป็นหน้าที่ของครู ไม่ใช่หน้าที่ของผู้บริหาร ผู้บริหารเพียงดูแลครูทำงานให้ดีที่สุด และใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่เท่านั้น การที่ครูคนใดในโรงเรียนทำงานขาดประสิทธิภาพ ไม่สนใจการสอนไม่สนใจนักเรียนและไม่ขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติม แต่เป็นครูในโรงเรียนได้อย่างมีความสุขนั้นถือเป็นความบกพร่องของครูใหญ่ ครูใหญ่ที่ดีจะดูแลให้ครูที่ขยันขันแข็งอย่างมีประสิทธิภาพและสนใจหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ให้อยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข แต่ครูที่ไม่มีประสิทธิภาพควรดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้เขารู้สึกอึดอัดใจ และเป็นความคิดและขาดความสุขที่จะปรับปรุงตนเองให้เป็นครูที่ดี วิธีการดำเนินการนี้ ครูใหญ่ จะต้องใช้วิธีการประชาธิปไตย และเทคนิคการบริหาร ไม่ใช่วิธีบังคับชูเกียรติ ซึ่งเป็นวิธีเผด็จการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 29) กล่าวว่าถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจของการบริหารงานโรงเรียนที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนงานอื่น ๆ มีความสำคัญ

ในลักษณะที่เป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาสำหรับผู้มีบทบาทหน้าที่ในการบริหาร โดยสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายทุกฉบับที่ เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมสามัญศึกษา (2542 : 37) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของ สถาบันการศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัย หรือ โรงเรียน การที่จะถือว่าสถาบันใด มีมาตรฐาน ก็มักจะเอาผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารว่าจะเอาจริงกับการบริหารงานวิชาการมากน้อยเพียงใดนั่นเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 29) กล่าวว่า ในบรรดางาน ที่อยู่ในขอบข่ายของการบริหารงานใน โรงเรียนนั้น งานวิชาการเป็นงานหลักและมีความสำคัญ อย่างยิ่ง เพราะเป็นงานที่มีผลต่อตัวนักเรียน โดยตรงทั้งด้านคุณสมบัติที่ต้องการจริยธรรม และ ความรู้ การบริหารวิชาการจะมีประสิทธิภาพหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครู ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และเข้าใจในการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี โดยจะต้องให้ความสำคัญสนใจและตระหนักถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเอง ให้รู้และเข้าใจงานวิชาการสามารถเป็นผู้นำของครูด้านวิชาการได้

รุจิร ภูสาระ (2545 : 56) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ก็ เป็นเพียงส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาความสำคัญของการบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการนั้นถือเป็นภารกิจสำคัญที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ต้องประสานงานและ ร่วมมือกันพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ และให้ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนนั้น ได้รับการพัฒนาตรงตามจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรต่อไป

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ไว้ ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 84-85) ได้กำหนด แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ ไว้ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารการศึกษา ที่บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือดำเนินการ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เจริญงอกงามในทุกด้าน เพื่อเติบโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

2. การบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

3. งานวิชาการในโรงเรียน เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2542 : 82) กล่าวว่า งานวิชาการจะดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าเสมอ การวางแผนงานวิชาการ มีหลักปฏิบัติ ดังนี้

1. การจัดองค์การของงานวิชาการให้เกิดระบบ และสายงานให้มีความคล่องตัวและราบรื่น

2. การวางแผนประสานงานวิชาการกับหน่วยงานอื่นในโรงเรียนให้เกิดการประสานประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

3. การเตรียมอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การจัดงบประมาณ ก็เป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5. การจัดบุคคลทำงานด้านวิชาการให้เหมาะสมตามวุฒิ และประสบการณ์
 ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2544 : 160) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จนั้น มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก การวางแผนงานวิชาการ โดยโรงเรียนจะต้องวางนโยบายในการปฏิบัติงานวิชาการ จัดระบบงาน กำหนดวิธีการ จัดบุคลากรในการปฏิบัติงาน จัดทำโครงการและแผนปฏิบัติงาน ขั้นตอนที่ 2 การติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการ โดยควรจัดให้มีปฏิทินปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อติดตามและควบคุมงานให้ดำเนินไปตามแผนและขั้นตอนสุดท้ายการประเมินผล เป็นการประเมินระบบงานหรือแผนงานที่วางไว้ การประเมินผลจะต้องกระทำเป็นระยะ ๆ และเมื่อโครงการหรือแผนงานเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อคว่าได้ผลตามเป้าหมายหรือต่ำกว่าเป้าหมาย จะได้หาทางแก้ไขต่อไป

ธีระ รุญเจริญ (2546 : 71) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการว่า ต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด

3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ นั้นถือเป็นงานสำคัญที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจและตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการ สามารถเป็นผู้นำของครูคณาจารย์วิชาการได้ ขณะเดียวกันต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนางานวิชาการที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้นเพื่อจะได้นำเอาวิทยาการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และต้องมีการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ และเพื่อ แลกเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามลำดับ

2. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้
กระทรวงศึกษาธิการ (2546 :71) ได้กำหนดขอบข่าย / ภารกิจในการบริหารงาน
วิชาการไว้ ดังนี้

2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางในการปฏิบัติ คือ

2.1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 สาระ
แกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการ
ของสังคมชุมชน และท้องถิ่น

2.1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อกำหนด
วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้ง
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.3 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตร
สถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายาม
บูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้
ตามความเหมาะสม

2.1.4 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการ การใช้
หลักสูตรให้เหมาะสม

2.1.5 นิเทศการใช้หลักสูตร

2.1.6 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

2.1.7 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

2.2.1 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้
โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.2 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม
ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ
การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จาก
ประสบการณ์จริง และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างค่อเนื่อง

การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้ โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและ
แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นหรือเครือข่าย
ผู้ประกอบการ ชุมชน ท้องถิ่น มามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

2.2.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการ
นิเทศ ที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนา
การเรียนการสอนร่วมกัน หรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2.2.4 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

2.3 การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

2.3.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

2.3.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้อง
กับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้

2.3.3 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล ประเมินผล การเรียนการสอน โดยเน้น
การประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติและผลงาน

2.3.4 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจาก
สถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2.3.5 พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

2.4.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหาร การจัดการและการพัฒนาคุณภาพ
งานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา

2.4.2 ส่งเสริมให้ครู ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละ
กลุ่มสาระการเรียนรู้

2.4.3 ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการ
เผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา
บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานและสถาบันอื่น

2.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

2.5.1 ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียน การสอน และการบริหารงานวิชาการ

2.5.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน

2.5.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางาน ด้านวิชาการ

2.5.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

2.5.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

2.6.1 สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งใน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง

2.6.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง

2.6.3 จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และ ประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคม อื่น ที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน

2.6.4 ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครู ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการจัด กระบวนการเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.7 การนิเทศการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

2.7.1 จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

2.7.2 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลายและ เหมาะสมกับสถานศึกษา

2.7.3 ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา

2.7.4 ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการ นิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา

2.7.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดการระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

2.8 การแนะแนวการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

2.8.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษาโดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน

2.8.2 ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา

2.8.3 ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา

2.8.4 ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ด้านการแนะแนวศึกษากับสถานศึกษาหรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

2.9 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

2.9.1 จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดการระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.9.2 กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

2.9.3 วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

2.9.4 ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุง พัฒนา อย่างต่อเนื่อง

2.9.5 ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และหน่วยงานในการปรับปรุง และพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2.9.6 ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

2.9.7 ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.10 การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

- 2.10.1 การศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน
- 2.10.2 จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิค ทักษะ ทางวิชาการ เพื่อพัฒนาการศึกษา ทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิต ของประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น
- 2.10.3 การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัด โดยบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 2.10.4 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น

2.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

- 2.11.1 ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา
- 2.11.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

2.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

- 2.12.1 สำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 2.12.2 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนางานวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 2.12.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

ธีระ รุญเจริญ (2546 : 72) ได้เสนอขอขยายการบริหารงานวิชาการไว้ว่า
การบริหารงานวิชาการ ต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย

1.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา
ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

1.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 การนิเทศเพื่อพัฒนาการใช้หลักสูตรภายในสถานศึกษา

1.4 การติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และ
รายงานผลให้เขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 การจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม

2.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทั้งด้านเวลา
สาระการเรียนรู้ และ ผู้เรียน

2.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
ด้วยการปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้

2.4 การใช้การแนะแนวให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้
ให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.5 การส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่าง
หลากหลายและต่อเนื่อง

3. การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ประกอบด้วย

3.1 การกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

3.2 การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและ
ประเมินผลของสถานศึกษา

3.3 การวัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ เทียบโอนผลการเรียน
และอนุมัติผลการเรียน

3.4 การจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้นและจัดให้มีการ

ซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

3.5 การจัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

3.6 การจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียน โดยคณะกรรมการ

3.7 การจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอน
ผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

4. การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย

4.1 การจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา

4.2 สนับสนุน ส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพในระดับหน่วยงาน
ภายในสถานศึกษา

4.3 การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการประกัน
คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

4.4 การปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษา

5. การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย

5.1 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิต พัฒนา และใช้สื่อ และเทคโนโลยี
ที่เหมาะสมเพื่อการศึกษา

5.2 การจัดหา จัดทำสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้กับครูและผู้เรียน
อย่างเพียงพอและหลากหลาย

6. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

6.1 การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียง
และสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

6.2 การส่งเสริมให้ครูและผู้เรียน ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอก
สถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

7.1 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน หลักสูตร
กระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

7.2 การรวบรวมและเผยแพร่ ผลการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ประกอบด้วย

8.1 การดำเนินการเสริมความรู้และประสบการณ์ให้กับชุมชนโดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น

8.2 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเลือกสรรภูมิปัญญาและ
วิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ โดยร่วมมือ
กับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น

8.3 การสนับสนุนและช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์
ระหว่างชุมชน โดยร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันทางสังคมอื่น

รุจิร ภู่อาระ (2545 : 59 – 72) ให้ความเห็นว่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
วิชาการควรประกอบไปด้วยข้อข่าย / กิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร โดยปัจจุบัน ได้มีการประกาศใช้หลักสูตร
ใหม่ที่เรียกว่า “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544” ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิรูป
เนื้อหาสาระของหลักสูตรให้ทันสมัย เหมาะสมกับระดับอายุและวุฒิภาวะของผู้เรียนและ
แก้ไขสาระที่ซ้ำซ้อน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการเป็นหน่วยงานในการดำเนินการ
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางเพื่อให้สถานศึกษา
จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่เดือน
พฤศจิกายน พุทธศักราช 2544 ดังนั้นกิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการในเรื่อง
ที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ได้แก่

1.1 การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดการ โดยผู้บริหาร
จะต้องศึกษาสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งเป็นองค์ความรู้เดิม โดยจะต้อง
นำมาจัดให้เป็นระบบ และมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นรายวิชาและช่วงชั้น โดยปฏิบัติ
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 ซึ่งสถานศึกษาจะต้อง
จัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ตลอดจนต้องคำนึงถึง
ความพร้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชาตามหน่วยการเรียนรู้ และ
แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน ได้มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตจริงในชุมชน แทนการเรียนรู้

จากสิ่งที่ไกลตัว สาระการเรียนรู้มีทั้งสิ้น 8 กลุ่มสาระ ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา ตลอดจนการเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ คักยภาพพื้นฐานในการคิดการทำงาน และการพัฒนาตนเอง

1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้หรือที่เรียกว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการเรียนของผู้เรียนและวิธีการสอนของครู ซึ่งครูจะต้องสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ฝึกคิดวิเคราะห์และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ควบคุมดูแล เป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิธีคิด วิธีการดำเนินชีวิต และมีทักษะในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางหลักสูตรใหม่ จึงน่าจะมีหลักการและแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ คือ การเน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ค้นคว้าหาความรู้ ได้แสดงความคิดอย่างอิสระ สามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นได้จากข้อมูล ที่มี นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ครูเป็นเพียงแหล่งข้อมูลหนึ่งจากหลาย ๆ แหล่ง และเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน การเน้นการปฏิบัติที่ควบคู่ไปกับหลักการและทฤษฎี การเน้นวิธีการสอนจากการเรียนรู้หลายๆ รูปแบบการส่งเสริมให้ผู้เรียน ใช้กระบวนการคิดมากกว่าการค้นคว้า คำตอบที่ตายตัวเพียงคำตอบเดียว การถือว่ากระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญมากกว่าเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนมีข้อมูลเพียงพอที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ และการใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ร่วมกันและเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3 สื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารจะต้องจัดให้สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอน เพราะสื่อเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูและผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวก ยิ่งขึ้น สื่อเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับครูผู้สอน เช่น เอกสารหลักสูตร คู่มือครู บันทึกรายการ และนอกจากนี้ แหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบ เครื่องมือการเรียนรู้ที่สามารถให้ผู้เรียน ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ก็ถือว่าเป็นสื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น สื่อการเรียนรู้เป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนของครูดำเนินไปด้วยดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามกระบวนการ ต่าง ๆ ที่หลักสูตร ต้องการ และในปัจจุบันต้องยอมรับว่า ผู้เรียนทุกคนต่างก็มีประสบการณ์เดิมอยู่แล้ว ความรู้ใหม่ ๆ ที่ผู้เรียนจะได้รับอาจมีมาได้หลายทาง นอกจากครูและสื่อต่าง ๆ ดังกล่าว เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ คอมพิวเตอร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความสามารถของครูที่จะสามารถจัดหามาใช้ และศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่ง หลักสูตรใหม่มีได้ละทั้งหนังสือแบบเรียนเก่า ๆ โดยสิ้นเชิง องค์ความรู้ใหม่ก็ยังคงต้องอาศัยหนังสือเก่ารวมอยู่ด้วยตามความจำเป็นและความเหมาะสม

1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยตรวจสอบ คุณภาพของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือ ไม่เพียงใด ผลการประเมินจะช่วยให้ครูผู้สอนรู้ข้อบกพร่องหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้เหมาะสมได้ กิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้สามารถดำเนินการ ได้ เป็น 3 ระดับ คือ การประเมินผลระดับชั้นเรียน เป็นหน้าที่สำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องประเมินผู้เรียนในแต่ละรายวิชาเพื่อรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และควรทำอย่างต่อเนื่องควบคู่กันไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินระดับสถานศึกษาเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปี และช่วงชั้นของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อนำผลการประเมิน ไปพิจารณาตัดสิน การเลื่อนช่วงชั้น กรณีที่ผู้เรียน ไม่สามารถผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการประเมินผลระดับชาติ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียน ในปีสุดท้ายของแต่ละ ช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ และ กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตามที่กระทรวงกำหนด ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

กิจกรรม การวัดและประเมินผลอาจทำได้ด้วยวิธีต่อไปนี้ คือ การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินผลจากงานหรือผลงานที่เป็นจริง มากกว่าประเมิน ด้วยข้อสอบแบบเลือกตอบ และเป็นการประเมินผลตามเกณฑ์ซึ่งมีความสำคัญต่อการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน การประเมินตามสภาพจริง จะครอบคลุมถึงวิธีการดังต่อไปนี้ คือ การนำเสนอด้วยปากเปล่า (Oral Presentation) การโต้เถียง (Debates) การแสดงนิทรรศการ (Exhibitions) การรวบรวมผลงานเขียนของนักเรียน (Collections of Students Written Products) แถบบันทึกผลการปฏิบัติงาน (Videotapes of Performances) การสร้างและงานประดิษฐ์โครงหุ่น (Construction and Models) การแก้ปัญหา (Solutions of Problems) พฤติกรรมของผู้เรียน (Student's Behavior) การปฏิบัติงานกลุ่ม (Cooperative Group Work) การประเมินตามสภาพจริง เป็นวิธีการประเมินที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและทักษะที่

จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริง เป็นวิธีการที่เน้นงานภาคปฏิบัติที่นักเรียนแสดงออก (Performances) เน้นกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ผลผลิต (Products) และแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การประเมินตามสภาพจริงช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง และครูต้องคำนึงเสมอว่าหลักสูตร (Curriculum) การเรียนการสอน (Instruction) และการประเมิน (Assessment) จะต้องไปด้วยกันโดยไม่แยกการประเมินออกไปต่างหากเหมือนอย่างที่เคยปฏิบัติมาแต่เดิม การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินอย่างเต็มที่ 2 ขั้นตอน คือ ผู้เรียนแต่ละคนรวบรวมผลงานและบันทึกผลการประเมินไว้ในแฟ้มรวบรวมผลงาน (Working Folder) และนักเรียนแต่ละคนจะจัดและคัดเลือกผลงานจากแฟ้มรวบรวมผลงาน เพื่อจัดทำแฟ้มสะสมงานต่อไป แฟ้มสะสมงานจะเป็นเอกสารที่ระบุว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรไปบ้างในชั้นเรียนและในชีวิตประจำวัน และนักเรียนได้ทำอะไร ไปแล้วบ้างระหว่างการเรียนการสอนในรายวิชานั้น ๆ และในปัจจุบันครูส่วนใหญ่ได้นำวิธีการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานไปใช้กันอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นนวัตกรรมใหม่ที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินตนเองพร้อมกับครูด้วย ผู้เรียนจึงสามารถประเมินตนเองได้ว่าตนเองทำได้ดีเพียงใด และอะไรบ้างที่ควรปรับปรุง เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนอยู่ในโลกของความเป็นจริง และช่วยลดการแข่งขันกันเพื่อ ครูจะเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนจากการเน้นเฉพาะเนื้อหาความรู้ไปเป็นเน้นทักษะปฏิบัติและเจตคติควบคู่กันไป โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardize Test) แบบทดสอบต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ครูผู้สอน โดยทั่วไปใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นวิธีการที่เข้ามาแต่เดิม ซึ่งปัจจุบันก็ยังมีการใช้กันอยู่ ทั้งในรูปแบบข้อทดสอบแบบปรนัย และ อัตนัย ตามความเหมาะสม โดยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูและจุดมุ่งหมายของการประเมินเป็นสำคัญ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญ ด้วยเครื่องมือหรือแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน

2. การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) ผลจากการประเมินผู้เรียน จะทำให้ครูได้รับรู้ข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคน และคิดหาวิธีการที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งวิธีหนึ่งที่ครูสามารถจะแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนและพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ ได้แก่ การนำเอาการวิจัยมาใช้เพื่อการแก้ปัญหาที่เรียกว่า “การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research)” ซึ่งเป็นกระบวนการที่น่าเชื่อถือและเป็นระบบในการแสวงหาคำตอบ เพราะเป็นการคิดค้นและพัฒนาที่เป็นการแก้ปัญหา (Problem Solving)

ในสภาพการณ์ที่เป็นจริงในชั้นเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์ ที่มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การแสวงหาคำตอบ จากปัญหาและข้อสงสัยของครู เป็นการคิดพัฒนานวัตกรรม เพื่อให้ใช้ในการแก้ปัญหาและการเรียนการสอน ลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนมีดังนี้ คือ

2.1 ปัญหาการวิจัยเกิดจากการทำงาน ในชั้นเรียนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งอาจเป็นปัญหาของผู้เรียน ที่ครูต้องการแก้ไขหรือปัญหาที่ครูต้องการพัฒนา ก็ได้

2.2 ผลการวิจัยเป็นสิ่งที่ครูสามารถนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน

2.3 การวิจัยในชั้นเรียนดำเนิน ไปพร้อมกับการเรียนการสอนกล่าวคือ สอน ไปวิจัย ไป เก็บข้อมูลและบันทึกผล แล้วนำผลการวิจัยมาใช้แก้ปัญหาและเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น

3. การสอนซ่อมเสริม เป็นอีกวิธีหนึ่งในการแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมทักษะ การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ที่ครูจัดให้สำหรับผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ การสอนซ่อมเสริมอาจจัดขึ้นภายหลังเมื่อครูได้ดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน แล้ว พบว่าความสามารถของผู้เรียนไม่สามารถบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จากผลการ ตรวจสอบของครูจะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่ช่วยให้ครูสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน ได้ ด้วยวิธีการสอนอาจทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้ คือ

3.1 การสอนแบบตัวต่อตัว

3.2 การสอนแบบเป็นกลุ่มย่อย

3.3 นักเรียนเก่งสอนนักเรียนอ่อน

3.4 สอน โดยบทเรียนสำเร็จรูป

3.5 ให้ทำแบบฝึกหัด เรียนด้วยตนเอง

3.6 ให้ทำกิจกรรมเพิ่มเติม

3.7 การเฉลยคำตอบของแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบ

การสอนซ่อมเสริมจะมีประสิทธิภาพ ถ้าหากครูมีความตั้งใจสอน และมีความ สนใจต่อผู้เรียนเป็นรายบุคคลอยู่ตลอดเวลา นับตั้งแต่การเตรียมการสอน การบันทึกการสอน การเตรียมสื่อช่วยสอน ทุกครั้งที่สอนควรสังเกต จดบันทึก เพื่อดูพัฒนาการของ ผู้เรียนที่ เปลี่ยนไปด้วย

4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดการศึกษาให้บรรลุจุดหมายมิได้ขึ้นอยู่กับ แต่เฉพาะการสอนในชั้นเรียนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็น วิธีการช่วยพัฒนาคุณลักษณะและนิสัยใจคอของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความเสียสละมีความ

ชื่อสัตย์กตัญญู มีความเมตตากรุณา รักใคร่กลมเกลียว สมัครงานสามัคคีและมีวินัย มีภาวะของการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ถ้าการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมอาหารกลางวันของนักเรียน กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมการอนุรักษ์พลังงาน และสิ่งแวดล้อม กิจกรรมบริการแนะแนวการศึกษา กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพลานามัย และการกีฬา กิจกรรมห้องสมุด ฯลฯ

5. กิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา การนิเทศภายใน หมายถึงความพยายามทุกชนิดของผู้บริหารในการที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียน การสอนภายในสถานศึกษาให้ดีขึ้น เป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และผลสุดท้ายก็คือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศภายในเป็นการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู ตลอดจนบุคลากรภายในสถานศึกษา ร่วมมือกันปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน อันจะนำมาซึ่งคุณภาพของสถานศึกษาและของผู้เรียนให้อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ ซึ่งผู้รับการนิเทศ ได้แก่ ครูผู้สอน และบุคลากรภายในสถานศึกษาทุกคน และการนิเทศภายในสถานศึกษานั้น มีจุดมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้

5.1 เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

5.2 เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

5.3 เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน

5.4 เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาวิชาชีพ

5.5 เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาปฏิรูประบบบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และชื่นชมในผลงาน

5.6 เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสามารถดำเนินการได้มีหลายอย่าง การจะนำวิธีการใดมาใช้ควรคำนึงถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา แต่ละแห่ง เช่น การประชุม อบรม ปฐมนิเทศ การสังเกตการสอนในชั้นเรียน การศึกษาเอกสาร ทางวิชาการ ดำรง การให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล การสนทนาทางวิชาการ การสาธิตการสอน การพาไปศึกษานอกสถานที่ การสัมมนา การจัดนิทรรศการ การเยี่ยม ชั้นเรียน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ฯลฯ

ประโยชน์ของการนิเทศภายใน

1. ทำให้ครูสามารถสอนได้ตรงตามเป้าหมาย เพราะผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นิเทศ จะช่วยเหลือครูในการตรวจสอบ และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา มิให้การ แก้ปัญหา และอุปสรรคการสอนเกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น
2. ผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการและทำหน้าที่นิเทศภายใน จะทำให้ความ เคลื่อนไหวทางวิชาการของสถานศึกษาเป็น ไปอย่างมีระบบและต่อเนื่องตลอดเวลา
3. ทำให้บุคลากรในสถานศึกษามองเห็นความสำคัญของงานวิชาการ และ ปฏิบัติงาน โดยเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญในการบริหารสถานศึกษา
4. การนิเทศภายในจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอันมี ผลกระทบต่อคุณภาพของการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. การประกันคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาทุกระดับ สถานศึกษาจึงต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและ สถานศึกษาจะต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการ ประกันคุณภาพภายนอก และระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่ง ของการบริหารสถานศึกษาและเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

- 5.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- 5.2 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
- 5.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5.4 การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5.5 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

5.6 การประเมินคุณภาพการศึกษา

5.7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

5.8 การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

วิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา คือสถานศึกษาจะต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. จัดโครงสร้างการบริหารให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
2. แต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และมอบหมายภารกิจเพื่อดำเนินการ
3. จัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
4. กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา ที่ครอบคลุมสาระกระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงหลักการสภาพปัญหา และความต้องการ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้บุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ
6. ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษารวมทั้งมีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด
7. คณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะต้องมีการตรวจสอบทบทวน แล้วจัดทำรายงานการดำเนินงาน โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม และจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้จะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนและทุกระดับช่วงชั้นที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ให้ได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก และคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน
8. สถานศึกษาจะต้องจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพร้อมหลักฐาน ข้อมูลและผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

นอกจากนี้สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจะเป็
เครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ อันจะนำไปสู่
ความมีมาตรฐานทางการศึกษา และเป็นที่ยอมรับในสากลต่อไป

การประเมินคุณภาพภายนอกจะเป็นการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาที่
คณะกรรมการอำนวยการ ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มาตรฐานเกี่ยวกับ
การสอนของครู และมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น การประกัน
คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและการประกันคุณภาพภายนอก จึงมีความสัมพันธ์และ
เกี่ยวข้องกัน ดำเนินการโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
สถานศึกษาจะต้องให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา
ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
กับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือบุคคลที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รับรอง

จากการศึกษาข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การที่จะ
บริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
จะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และ
ต้องอาศัยกระบวนการในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย การพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอน
ผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อและใช้
เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การศึกษา และ การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

3. การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 หลักการ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 มีหลักการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 4) ดังนี้

3.1.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่ความเป็นสากล

3.1.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและ เท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

3.1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

3.1.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และ ประสบการณ์

3.2 จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 4) จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็น มาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้

3.2.1 เห็นคุณค่าตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมอันพึงประสงค์

3.2.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

3.2.3 มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี

ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์

3.2.4 มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

3.2.5 รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

3.2.6 มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภคมีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

3.2.7 เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.2.8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

3.2.9 รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

3.3 โครงสร้าง

เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 4) จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ดังนี้

3.3.1 ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1   ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 2   ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

ช่วงชั้นที่ 3   ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 4   ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

3.3.2 สาระการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษาและพลศึกษา

- 6) ศิลปะ
- 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติกลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้าง พื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและ มาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษ ทุกช่วงชั้นส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของ ผู้เรียนแต่ละคนนั้นสถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3.3.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนา องค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของ ผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต ทัศนภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่ง ผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิตการศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

3.3.4 มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

3.3.5 เวลาเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 -1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 -1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000 – 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ช่วงชั้น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ 1	ช่วงชั้นที่ 2	ช่วงชั้นที่ 3	ช่วงชั้นที่ 4
	(ป. 1-3)	(ป. 4-6)	(ม. 1-3)	(ม. 4-6)
	← การศึกษาภาคบังคับ →			
← การศึกษาขั้นพื้นฐาน →				
กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม				
ภาษาไทย	●	●	●	●
คณิตศาสตร์	●	●	●	●
วิทยาศาสตร์	●	●	●	●
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	●	●	●	●
สุขศึกษาและพลศึกษา	■	■	■	■
ศิลปะ	■	■	■	■
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	■	■	■	■
ภาษาต่างประเทศ	■	■	■	■
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	◆	◆	◆	◆
เวลาเรียน	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 1,000-1,200 ชม.	ไม่น้อยกว่าปีละ 1,200 ชม.

หมายเหตุ

- สารระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหา

- สารระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ และศักยภาพพื้นฐานในการคิดและการทำงาน

- ◆ กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ นอกจากสารระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และการพัฒนาคนตามศักยภาพทั้งนี้สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ตามสภาพกลุ่มเป้าหมายสำหรับการศึกษานอกระบบสามารถจัดเวลาเรียนและช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา

สรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ถือเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล และถือเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดังแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำไปใช้จัดการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งสำหรับการจัดการศึกษาทุกกลุ่ม เช่น การศึกษาพิเศษ การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ เป็นต้น โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและพลโลก ต่อไป

4. การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 (2547 ข : 35) ประกอบด้วยอำเภอที่อยู่ในเขตพื้นที่การจัดการศึกษาจำนวน 6 อำเภอ คือ อำเภอวาปีปทุม อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอนาเชือก อำเภอบรบือ อำเภอนาคู และอำเภอยางสีสุราช พร้อมกันมีข้อมูลประกอบดังต่อไปนี้

4.1 วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชากรวัยเรียนให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาค และมีคุณภาพ ได้มาตรฐานการศึกษา

4.2 พันธกิจ

ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาค และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

4.3 เป้าหมาย

4.3.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นเขตพื้นที่การศึกษาที่มีคุณภาพ

4.3.2 สถานศึกษาร้อยละ 75 มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

4.3.3 ครูและผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ร้อยละ 75 ได้รับการพัฒนาเป็นครูมืออาชีพ

4.3.4 นักเรียนร้อยละ 75 มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

4.4 นโยบาย

4.4.1 พัฒนา ปรับปรุง การบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพ

4.4.2 ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

4.4.3 พัฒนาครู และบุคลากรเป็นมืออาชีพ

4.4.4 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ

4.5 ยุทธศาสตร์

4.5.1 ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

4.5.2 หลักสูตรสู่การเรียนรู้

4.5.3 ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.5.4 เทคโนโลยีสู่การเรียนรู้

- 4.5.5 ครูและบุคลากรมืออาชีพ
- 4.5.6 การบริหารจัดการโดยโรงเรียนเป็นฐาน (SBM)
- 4.5.7 พัฒนาระบบประกันคุณภาพ
- 4.5.8 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

**4.6 จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 แยกตามกลุ่มพัฒนา
ความเป็นเลิศทางวิชาการ จำนวน 114 โรงเรียน ประกอบด้วย**

4.6.1 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 1 กลุ่มวาปีปทุม จำนวน 6 โรงเรียน คือ
โรงเรียนบ้านโคกใหญ่ โรงเรียนบ้านห้วยม่วง โรงเรียนบ้านโสกยาง โรงเรียนบ้านโคกแปะ
และโรงเรียนบ้านโนนท่อน และโรงเรียนบ้านโนนเขวาหนองแสง

4.6.2 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 2 กลุ่มดักศิลา จำนวน 9 โรงเรียน คือ
โรงเรียนบ้านสระแก้วหนองคู โรงเรียนบ้านแวงนคร (สังขวิทยา) โรงเรียนบ้านคอนหัน
โรงเรียนบ้านแวงชัยโคกหนองโจด โรงเรียนบ้านเขวาสีโคกกลาง โรงเรียนบ้านแวงเหล่า
แก่น้อย โรงเรียนบ้านโคกใหญ่วิทยา โรงเรียนบ้านแคน และโรงเรียนบ้านคู

4.6.3 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 3 กลุ่มนาข่า จำนวน 4 โรงเรียน คือ
โรงเรียนบ้านโคกเต่า โรงเรียนบ้านเปลือยคอนมันน้ำ โรงเรียนบ้านตลาดโนนโพธิ์ และ
โรงเรียนบ้านหวาย

4.6.4 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 4 กลุ่มสหวิทยาอีสานปทุม จำนวน 6
โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านกุดนาดีโนนลาน โรงเรียนบ้านคูหนองโคก โรงเรียนบ้านหนองผือ
โรงเรียนบ้านคางน้อย โรงเรียนบ้านโนนจาน และโรงเรียนบ้านขามป้อม

4.6.5 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 5 กลุ่มประชาพัฒนา จำนวน 4
โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหนองแกวิทยา โรงเรียนบ้านแก่นเท่า โรงเรียนบ้านหนองเหล่าและ
โรงเรียนบ้านนาฝายเหล่าหุ้ง

4.6.6 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 6 กลุ่มระบือวิทย์ จำนวน 8
โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลระบือ โรงเรียนบ้านโคกกลาง ค.ระบือ โรงเรียนวัดนาดีวนาราม
โรงเรียนบ้านพงโพด โรงเรียนบ้านเหล่าไฉ้ โรงเรียนบ้านโคกกลาง ค.หนองโคก โรงเรียน
บ้านหนองหญ้าปล้อง และโรงเรียนบ้านวังไฮ

4.6.7 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 7 กลุ่มบรือ จำนวน 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านคอนบม โรงเรียนบ้านหนองบัวโนนสว่าง โรงเรียนบ้านหัวขัว โรงเรียนบ้านหัวทราย โรงเรียนบ้านแก่นเท่า และโรงเรียนบ้านโนนสวรรค์

4.6.8 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 8 กลุ่มลุ่มน้ำเสียว จำนวน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านสองห้องสองน้อย โรงเรียนบ้านฮ่องไผ่ โรงเรียนบ้านแดงน้อย และโรงเรียนบ้านบพรวัว

4.6.9 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 9 กลุ่ม 919 จำนวน 8 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านป่ากุงหนา โรงเรียนบ้านศาลา โรงเรียนบ้านคอนพยอม โรงเรียนบ้านโคกกุง โรงเรียนบ้านฝายป่าบัว โรงเรียนบ้านไพรวัลย์ปอแดง โรงเรียนบ้านโนนตำราญ และ โรงเรียนบ้านโนนเกษตร

4.6.10 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 10 กลุ่มพยัคฆภูมิพิสัย จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหนองกกหนองยาว โรงเรียนบ้านนาค่าย และโรงเรียนบ้านหนองจานบุลาน

4.6.11 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 11 กลุ่มศรีนครเตา จำนวน 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านทัพป่าจิก โรงเรียนบ้านค่ายนุ่น โนนแคน โรงเรียนบ้านแก่น้อย โรงเรียนบ้านหนองบัวแก้ว โรงเรียนบ้านหนองบัวคูสองห้อง และโรงเรียนบ้านหนองแสง

4.6.12 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 12 กลุ่มก้ามปูลานสะแกนาสีนวล การแ่น จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านคงบาทหนองตาเดิน และ โรงเรียนบ้านเหล่าน้อย

4.6.13 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 13 กลุ่มเม็กคำหนองบัว จำนวน 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านเม็กน้อยหนองไผ่ โรงเรียนบ้านหารฮี โรงเรียนบ้านโคกล่ามวิทยา โรงเรียนบ้านหนองนาโน โรงเรียนบ้านหนองหัวเฒ่า และ โรงเรียนบ้านหนองบัวกาเหวียง

4.6.14 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 14 กลุ่มไทรมิตร จำนวน 4 โรงเรียน คือโรงเรียนบ้านเก่าใหญ่โนนสะอาด โรงเรียนบ้าน โนนแร่ โรงเรียนบ้านวังหิน โนนสว่าง และ โรงเรียนบ้านเหล่ากว้าง

4.6.15 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 15 กลุ่มปู่ทูลกระหม่อม จำนวน 7 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหนองแดง โรงเรียนบ้านอิได้ โรงเรียนบ้านหนองแอส โรงเรียนบ้านหมากหม้อ โนนเกษตร โรงเรียนบ้านหัวหนองคู โรงเรียนบ้านหัวทราย และ โรงเรียนบ้านหนองม่วง

4.6.16 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 16 กลุ่มหนองโพธิ์พิทยาคม จำนวน 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านตลาดม่วง โรงเรียนบ้านคำเขื่อนอยาง โรงเรียนบ้านโนนทอง โรงเรียนบ้านป่าตองหนองงู โรงเรียนบ้านหัวเข้าแตก และโรงเรียนบ้านหัวสระ

4.6.17 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 17 กลุ่มพระธาตุนาคุณ จำนวน 10 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านเหล่าจั่น โรงเรียนบ้านโนนเห็ดโคก โรงเรียนบ้านยางอีไลดอนก่อ โรงเรียนบ้านสระบัว โรงเรียนบ้านหนองบัวดู โรงเรียนบ้านร่วมใจ 2 โรงเรียนบ้านหนองโนทับม้า โรงเรียนบ้านหนองแคนหัวฝาย โรงเรียนบ้านหนองผง และ โรงเรียนบ้านหลุบควัน

4.6.18 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 18 กลุ่มพุทธรมณฑล จำนวน 7 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านโคกเพิ่มโคกกลาง โรงเรียนบ้านคอนคู่วังบอน โรงเรียนบ้านหนองหิน โรงเรียนบ้านหนองกลางโคก โรงเรียนบ้านหนองโนใต้ โรงเรียนบ้านหนองจิก และ โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย

4.6.19 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 19 กลุ่มยางบูรพา จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านสว่าง โรงเรียนบ้านหัวช้างโคกม่วง และ โรงเรียนบ้านหนองจิก

4.6.20 กลุ่มพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการที่ 20 กลุ่มนาภูคงยาง จำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านศาลา โรงเรียนบ้านเวียงยางกุดตะเข้ โรงเรียนบ้านหนองแปน โรงเรียนหนองเวียงคองยาง และ โรงเรียนบ้านปล่องโนนกระยอม

5. แผนการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 (2549 : 75 – 78) ได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก จึงได้จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

5.1 หลักการและเหตุผล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีภารกิจหลัก คือ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัด 114 แห่ง สถานศึกษาดังกล่าวนี้นับเป็นสถานศึกษาที่นักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา ซึ่งสถานศึกษาขนาดเล็กเหล่านี้ส่วนใหญ่มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ

5.1.1 นักเรียนจากสถานศึกษาขนาดเล็กมีคุณภาพค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขนาดเล็กความพร้อมทางด้านปัจจัย เช่น มีครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อและเทคโนโลยีที่มีราคาแพง ทั้งนี้เนื่องจากเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาจัดสรร

5.1.2 สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการบริหาร จัดการ กล่าวคือ มีการลงทุนค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดใหญ่กว่า เช่น อัตราส่วนครู : นักเรียน ซึ่งตามมาตรฐาน ต้อง 1 : 25 แต่สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก มีอัตราส่วนครู : นักเรียน เท่ากับ 1 : 8-11 เท่านั้น

5.2 วัตถุประสงค์

- 5.2.1 เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โรงเรียนขนาดเล็ก
- 5.2.2 เพื่อออกบริการหน่วยรถคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
- 5.2.3 เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

5.3 เป้าหมาย

โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวน 114 โรงเรียนในเขตบริการที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมาได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพสูงในเรื่องคุณภาพของนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน และบริหารจัดการ

5.4 กิจกรรมและปฏิทินดำเนินงาน

เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้กำหนดกิจกรรมในการดำเนินงานดังนี้

5.4.1 ประชาสัมพันธ์เชิงรุก

หน่วยงานทุกระดับในสังกัดต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์ทั้งทางตรงถึงกลุ่มเป้าหมายและทางอ้อมโดยผ่านสื่อในลักษณะหลายลักษณะ เช่น วิทยุท้องถิ่น เว็บไซต์ การประชุมครูและผู้บริหาร สถานศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สังคม โดยเฉพาะ ชุมชนที่มีสถานศึกษาขนาดเล็กอยู่ในพื้นที่เกิดความตระหนักในการที่จะช่วยกันสนับสนุนเพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในท้องถิ่นของตนเอง

5.4.2 สํารวจข้อมูลพื้นฐาน

คํานําการสํารวจข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็ก จํานวนนักเรียน บุคลากร ซึ่งรวมไปถึงครุภัณฑ์ที่จําเป็นซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ต้องวิเคราะห์เป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

5.4.3 การจัดทำแผนที่ทางการศึกษา

นำข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จากข้อ 5.4.2 มาจัดทำแผนที่การศึกษา ซึ่งจะแสดงที่ตั้งของโรงเรียน เส้นทางคมนาคม แหล่งทรัพยากรสนับสนุน ตัวป้อนที่เป็นนักเรียนและทรัพยากรบุคคลอื่น ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนจัดสรรโอกาสทางการศึกษา และปรับปรุงประสิทธิภาพ

5.4.4 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

นำข้อมูลสารสนเทศที่สํารวจได้ข้างต้นมาจัดทำเป็นเป้าหมายพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กโดยจําแนกโรงเรียนขนาดเล็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ โรงเรียนที่มีคุณภาพ และโรงเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โรงเรียนที่พร้อมรับการพัฒนาให้มีคุณภาพ และประเภทสุดท้าย คือ โรงเรียนที่ไม่มีคุณภาพและชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนา

1) จัดทำแผนการให้บริการหน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ตลอดปีงบประมาณ 2549

2) สรรหานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากวิทยาลัยการอาชีพวาปีปทุม เพื่อประจําารหน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ จํานวน 3 คน

3) คํานําการตามแผนการให้บริการ

4) นิเทศ กำกับ ติดตาม

5) ประเมินผลการดำเนินงาน

6) สรุปรายงานผลการดำเนินโครงการ

5.4.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม การคํานําการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

โดยบุคลากรกลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา หรือผู้ที่รับมอบหมายจากสํานักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในปีงบประมาณ 2549 โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการนิเทศ กำกับติดตามจากคณะกรรมการอย่างน้อยโรงเรียนละ 2 ครั้ง

5.5 งบประมาณ

งบประมาณจากแผนงานสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคน
ให้มีความรู้คู่คุณธรรม งบประมาณพัฒนาคุณภาพ 79,700 บาท ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 งบประมาณพัฒนาคุณภาพ

ที่	รายการ	งบ ประมาณ	จำแนกตามรายการ		
			ค่าตอบแทน	ค่าใช้สอย	ค่าวัสดุ
1	หน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ ค่าตอบแทนนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 3 คน คนละ 120 บาท/วัน จำนวน 66 วัน	2,3760	23,760	-	-
2	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงหน่วยรถ คอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ จำนวน 17 โรงเรียน โรงเรียนละ 700 บาท	11,900	-	11,900	-
3	ค่าเบี้ยเลี้ยงคณะนิเทศ กำกับ ติดตาม 2 ครั้ง 17 โรงเรียน โรงเรียน ละ 500 บาท	7,128	-	7,128	-
4	ค่าเบี้ยเลี้ยงพนักงานขับรถยนต์ 1 คน เวลา 66 วัน วันละ 180 บาท ค่า เบี้ยเลี้ยงคณะนิเทศ กำกับ ติดตาม 2 ครั้ง 17 โรงเรียน โรงเรียนละ 500 บาท	17,000	-	17,000	-
5	สรุปรายงานผลการดำเนินโครงการ ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารว่างและ เครื่องดื่มเวลา 3 วัน 10 คนคนละ 10 บาท	3,000	-	3,000	-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ที่	รายการ	งบ ประมาณ	จำแนกตามรายการ		
			ค่าตอบแทน	ค่าใช้สอย	ค่าวัสดุ
6	ค่าถ่ายเอกสาร“คู่มือการเรียน คอมพิวเตอร์พื้นฐาน”	1,912	-	-	1,912
7	ค่าจัดทำเอกสารรายงานผลการ ดำเนิน โครงการ 150 เล่ม เล่มละ 100 บาท	15,000	-	-	15,000
	รวม	79,700	23,760	39,028	16,912

5.6 การประเมินผล

5.6.1 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1) ครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้รับการกระตุ้นและเข้าใจบทบาทต่อ
ภาระหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ดียิ่งขึ้น

5.6.2 วิธีการประเมิน

1) การสังเกต

2) การสอบถาม

5.6.3 เครื่องมือที่ใช้

แบบสอบถาม

5.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

5.7.1 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจสามารถใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐานได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

5.7.2 โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการพัฒนาปรับปรุง

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

เจริญ ชาเรืองเดช (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษากรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ การวางแผนงานวิชาการ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียน นักเรียน มีปัญหา คือ การจัดสอนแทนโดยการคำนึงถึงความรู้ความสามารถ และความถนัด จะพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ในเรื่องการจัดกลุ่มการเรียน โดยให้นักเรียนมี โอกาสเลือกเรียนตามต้องการ ตามความถนัด ตามความสนใจ เพื่อการศึกษาต่อหรือประกอบ อาชีพ เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนมาก และนักเรียนมีความต้องการ ในการเลือกกลุ่มการเรียนแตกต่างกัน ทำให้การจัดกลุ่มการเรียนเกิดความยุ่งยาก เพราะจัดตาม ความต้องการของนักเรียนจำนวนมาก และในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาอยู่ในระดับ น้อย ที่สุด ในเรื่องการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจาก โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนห้องเรียนน้อย จำนวนครูผู้สอนน้อย จึงจะสะดวกในการจัด การเรียนการสอนทำให้มีปัญหาน้อยที่สุด

ประเวศ ปิงสี (2542 : 16 – 175) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานวิชาการใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียน ขนาดใหญ่มีระดับการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดกลางกับ ขนาดเล็ก มีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุรชาติ นนทะแสน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีปัญหามากเป็นอันดับ 1 ของโรงเรียนทั้งสองขนาด คือ ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับปัญหามากอยู่ 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ การจัดบริการสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยจัดเป็นศูนย์สื่อ ยังไม่มีความพร้อมเพียงพอ การผลิตสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ยังไม่สามารถจัดทำได้ดี และการจัดหาสื่อการเรียนการสอน ยังไม่เพียงพอต่อครูและนักเรียน และเมื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โดยรวมและเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารกับครูวิชาการในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีระดับปัญหาไม่แตกต่างกัน

ผศ.ศักดิ์ พ่อนบุตรดี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนครบทุกโรงเรียน ผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างเป็นกระบวนการและมีขั้นตอน มีการจัดเก็บเครื่องมือโดยการจัดทำทะเบียนเครื่องมือ มีการจัดทำแนวปฏิบัติการให้บริการ โดยจัดทำเป็นเอกสารแนวปฏิบัติในการให้บริการ เผยแพร่ให้โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนให้ความรู้หรือแนะนำแนวทางเกี่ยวกับเทคนิคส่งเสริมเกี่ยวกับการใช้สื่อประเภทวัสดุ และอุปกรณ์แก่ครูในรูปแบบต่างๆ กำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานด้านนิเทศงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนอย่างชัดเจน มีการประเมินผลการจัดประชุม อบรม สัมมนา และนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาการจัดประชุมอบรม สัมมนาของกลุ่มโรงเรียนในโอกาสต่อไป มีการใช้เครื่องมือ สื่อการเรียนการสอนร่วมกันของโรงเรียนภายในกลุ่ม และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน และครูวิชาการประจำศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน โดยรวมทุกด้านและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สมโภชน์ สุขเจริญ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา งานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อปัญหางานวิชาการ

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยผู้บริหาร โรงเรียนมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน ยกเว้นด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนและทะเบียนนักเรียนที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน ยกเว้นด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการแก้ไขปัญหางานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์ พบว่า

- 2.1 ด้านการวางแผนงานวิชาการ ควรจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ จัดหาคนปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับงาน
- 2.2 ด้านการบริหารงานวิชาการ จัดสรรงบประมาณในการซื้อหรือสร้างสื่อที่มีคุณภาพและใช้ประโยชน์ได้จริง จัดหาคนปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับงาน
- 2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน บรรจุครูเพิ่มเนื่องจากปริมาณงานกับปริมาณครูไม่สอดคล้องกัน ให้ครูผลิตสื่อและใช้อย่างสม่ำเสมอ
- 2.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ จัดอบรมสัมมนาวิธีสอนเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ ให้กับครู
- 2.5 ด้านการวัดผลประเมินการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน จัดคนที่มีความรู้เหมาะสมกับงานมาดำเนินการเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว จัดให้มีการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ
- 2.6 ด้านการประเมินผลการจัดงานวิชาการ ควรจัดให้มีการประเมินผลการจัดการงานวิชาการในสิ้นปีการศึกษาและแจ้งให้ครูทราบ จัดให้มีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นการปฏิบัติงาน

3. การเปรียบเทียบระดับปัญหางานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อปัญหางานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา มากกว่าผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิไลสิน เสาวกุล (2542 : บทคัดย่อ) ใ้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองพล จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองพล จังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติโดยส่วนรวมอยู่ในระดับ

ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านบริการห้องสมุด ด้านนิเทศการเรียนการสอน ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการวางแผนงานวิชาการ และด้านการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาจำแนกตามตัวแปรสถานภาพตำแหน่ง พบว่า ทั้งผู้กำหนดนโยบาย และผู้ปฏิบัติ มีปัญหาการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโดยรวมและเป็นรายด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองพล จังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของผู้กำหนดนโยบาย และผู้ปฏิบัติ พบว่า ผู้กำหนดนโยบายมีระดับปัญหาสูงกว่าผู้ปฏิบัติโดยส่วนรวมทุกด้านและด้านการบริการห้องสมุด การนิเทศการเรียนการสอน การวัดผลประเมิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น มีระดับปัญหาไม่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แสดงว่า การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองพล จังหวัดขอนแก่น ยังคงมีปัญหา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติ ควรได้มีการประสานงานกัน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อลดระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการนี้

ถาวร กันเมธ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษา พบว่า

1. โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน และด้านการประเมินผลการจัดงานวิชาการ พบว่า เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงานวิชาการในระดับปานกลางทุกด้าน แต่เมื่อจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาในระดับน้อยทุกรายการ ยกเว้นด้านการจัดการเรียนการสอน มีปัญหาในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

2. โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการบริหารงานวิชาการทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหาร โรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ และด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยครูผู้สอนมีปัญหามากกว่าผู้บริหาร โรงเรียน และหัวหน้าหมวดวิชามีปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียนมากกว่าผู้บริหาร โรงเรียน

วารณี เผ่าหอม (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพการดำเนินงานวิชาการ ในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า ครู โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาด โรงเรียนเห็นว่า คุณภาพการดำเนินงานวิชาการใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร โดยรวมและเป็นรายด้าน 7 ด้าน อยู่ในระดับ เป็นที่น่าพอใจ ยกเว้นครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป และครูใน โรงเรียนขนาดกลาง เห็นว่า คุณภาพการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับดี ส่วนครูที่มี ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน เห็นว่า คุณภาพการดำเนินงานวิชาการใน โรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาโดยรวมและอีก 6 ด้าน (ยกเว้นด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป เห็นว่า คุณภาพการดำเนินงาน โดยส่วนรวมและรายด้าน 5 ด้าน มีคุณภาพมากกว่าครูที่มี ประสบการณ์ 5 – 10 ปี และการดำเนินงานด้านห้องสมุดมีคุณภาพมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ น้อยกว่า 5 ปี ส่วนครูใน โรงเรียนขนาดต่างกัน โดยครูใน โรงเรียนขนาดกลาง เห็นว่า การดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมากกว่าครูใน โรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิชาติ บุตรภิรมย์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงาน วิชาการใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านดุง จังหวัด อุดรธานี โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและครูผู้สอนผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดหาสื่อและเทคโนโลยี ประกอบการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการวางแผนงานวิชาการ และด้านการนิเทศ การศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดทำแผนและ โครงการประจำปี และด้านการ

สนับสนุนครูให้ศึกษาหาความรู้ อบรม และศึกษาดูงาน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กอบบุญ วิชาชัย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและงานกิจกรรมการเรียนการสอน งานสื่อการสอน งานวัดผลและประเมินผล ความพร้อมทางการเรียน งานการจัดสภาพแวดล้อม ในโรงเรียนและงานวางแผนดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนงานแนวการจัดประสบการณ์ งานนิเทศการศึกษา งานการประชุมอบรมทางวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนและครู วิชาการพบว่า มีระดับปัญหาไม่แตกต่างกัน

สมเกียรติ รัตนจันทร์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ผลการศึกษา พบว่า ข้าราชการครู โดยรวมและจำแนกตามสถานภาพ และจังหวัดที่ตั้งของ โรงเรียน เห็นว่ามีการดำเนินงาน วิชาการ โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้าราชการครูในโรงเรียนที่ตั้ง ในจังหวัดต่างกันเห็นว่า มีการดำเนินงาน โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และมีการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการประเมินผลการจัดงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ส่วนผู้บริหาร โรงเรียนเห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานวิชาการ โดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน มากกว่าครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมชาย แก้วชนะ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน วิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษาเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานวิชาการระดับปานกลาง 3 อันดับแรก คือ การส่งเสริมการสอน งานห้องสมุด วัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ส่วนความต้องการในการมีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นอยู่ในระดับมาก

สุทธิเชษฐ์ พฤกษวานิช (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับการปฏิบัติงาน วิชาการระดับก่อนประถมศึกษา และเปรียบเทียบการปฏิบัติงานวิชาการระดับ ประถมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ที่มี

ประสบการณ์ในตำแหน่งและขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการปฏิบัติงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน โดยรวมและงานกิจกรรมการเรียนการสอน งานสื่อการสอน งานวัดผลและประเมินผลความพร้อมทางการเรียน งานการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และงานวางแผนการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนงานแนวการจัดประสบการณ์งานนิเทศการศึกษา งานการประชุมอบรมทางวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน และในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

สำราญ หาญประเสริฐ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เกือบทุกด้าน คณะกรรมการกลุ่มตัวแทนชุมชน มีส่วนร่วมน้อยทุกด้าน คณะกรรมการส่วนที่เป็นครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมมากเกือบทุกด้าน ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ปัญหาเกิดจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น ขาดความรู้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ทราบขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของตนเอง ปัญหาที่เกิดจากบุคลากรของโรงเรียน เช่น ผู้บริหารและครูไม่ต้องการให้บุคคลภายนอกเข้าไปก้าวก่ายอำนาจหน้าที่ และเข้าไปตรวจสอบการทำงานของตน และปัญหาที่เกิดจากกระบวนการบริหาร เช่น วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการยังไม่สามารถคัดเลือกคนที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการศึกษาเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษาได้ การไม่กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรรมการให้ชัดเจน และมีการประชุมบ่อยครั้งมาก

อภิรักษ์ นานาเกห์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารงาน วิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการพัฒนาบุคลากร มีปัญหาการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่สำคัญได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนการสอน มีความต้องการในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียน

การสอน และการพัฒนาหลักสูตร ส่วนการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พระครูสังฆรักษ์ (สุภาพ สุขออย) (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ภาค 9 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับ คือ ด้านการวางแผน วิชาการ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการประเมินผลการจัดการงานวิชาการ ส่วน ปัญหาการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ปัญหาที่สำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการ ประเมินผลการจัดงาน วิชาการ และจากการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการและ ปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามที่ตั้ง พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหา การบริหารงานวิชาการแตกต่างกันที่ระดับ .05

สุวิทย์ ขาวนอก (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหาร งานวิชาการ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาเอกชนในจังหวัดหนองคาย พบว่า รวมทั้ง 7 ด้าน มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 4 ด้านที่มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังนี้ ด้านห้องสมุด ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการเรียนการสอน ส่วนอีก 3 ด้านที่เหลือมีการดำเนินงานอยู่ใน ระดับปานกลาง

2. เมื่อเปรียบเทียบระดับปฏิบัติในการดำเนินงานบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอนพบว่า ผู้บริหารกับครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และ ด้านวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนกับผู้บริหารโรงเรียน มีระดับปฏิบัติในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอีก 5 ด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

3. การจัดลำดับปัญหาในการบริหารงานวิชาการ พบว่า โรงเรียนเอกชนมีปัญหาในการบริหารงานวิชาการด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด (ร้อยละ 37.2) รองลงมาเป็นด้านการนิเทศภายใน (ร้อยละ 31.9) และด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ (ร้อยละ 29.8) ตามลำดับ ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล (ร้อยละ 17)

4. แนวทางในการแก้ปัญหา 3 อันดับแรก ที่เสนอแนะ คือ การลดกิจกรรมอย่างที่ไม่จำเป็นเพื่อไม่ให้ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ร้อยละ 41.5) ควรจัดอบรมในวันหยุดราชการหรือ ช่วงปิดภาคเรียน (ร้อยละ 37.2) ควรให้ครูเขียนเฉพาะกำหนดการสอน เพราะใช้เวลาในการเตรียมน้อยและสามารถยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอนได้ (31.9)

สมเดช นามเกต (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนการสอน และด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านห้องสมุดและด้านการวัดและประเมินผล มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมและด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านห้องสมุด ด้านการวัดและประเมินผล ไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการเรียนการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย 3 อันดับแรก ที่กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะไว้ คือ รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้สำหรับจัดซื้อหนังสือ เอกสาร และวัสดุประกอบการเรียนการสอนให้มากขึ้น รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อเอกสารประกอบหลักสูตร คู่มือครู รวมทั้งแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการให้เพียงพอ และผู้บริหารโรงเรียน

ควรให้การสนับสนุนให้ครูเข้าอบรม ประชุม สัมมนาทางวิชาการ

วิวัฒน์ สุวรรณอภิชน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผล การศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงาน วิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติงานในระดับมาก เพียงข้อเดียว คือ การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามอันดับ ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญได้แก่ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ความต้องการการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่วนการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของปัญหาการบริหารงานวิชาการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการพัฒนาและ ส่งเสริมการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในส่วนของความต้องการการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่มี ความแตกต่างกัน

สังคม คำดี (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนช่วงชั้นต่างกัน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แมค แคที (McCathy. 1971 : 705 – A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐนิวเจอร์ซีย์ จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน และครูวิชาการ พบว่า กลุ่มครูที่มีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ เกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านวิชาการเรื่องการสังเกตการสอนการวัดผลและประเมินผล การจัดตั้ง คณะกรรมการบริหารด้านวิชาการและการตัดสินใจของโรงเรียนควรมีบทบาท มีความรับผิดชอบ และบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

แวน แอนด์ แอนนา แรมบาโรส (Vance and Anna Rambharose. 1996 : 186) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจของผู้บริหาร โรงเรียนและบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในหน่วยงาน มีความต้องการให้ผู้บริหารให้ความสนใจดูแล ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในการปฏิบัติงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง จึงจะนำมาซึ่ง ความสำเร็จในการบริหารงาน

เวฟเวอร์ (Weaver. 1997 : 90 – A) ได้ศึกษาเจตคติของครูที่มีต่อกฎหมาย การปฏิรูปการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน อายุ 5 – 8 ปี ของรัฐเคนตักกี และเพื่อศึกษาการนำกฎหมายไปใช้จริงในโรงเรียน โดยกฎหมายระบุให้จัดการศึกษาแก่เด็ก อายุ 5 – 8 ปี โดยไม่มีการแบ่งชั้นเรียน และกำหนดคุณลักษณะที่ต้องปฏิรูปไว้ 7 ประการ คือ การจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาการของผู้เรียน การจัดกลุ่มที่เน้นความหลากหลาย การจัดกิจกรรมที่เน้นความก้าวหน้าของนักเรียน การประเมินตามสภาพที่เป็นจริง การรายงานผลการเรียนเชิงคุณภาพ การทำงานร่วมกันของบุคลากร และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยสอบถามครูประถมศึกษา 786 คน ได้แบบสอบถามกลับคืน 471 ฉบับ ผลการศึกษาพบว่า ครูมีเจตคติเห็นด้วยอย่างยิ่ง เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย 5 ประการ คือ การจัดกิจกรรมที่เน้นพัฒนาการของผู้เรียน การทำงานร่วมกันของบุคลากร การประเมินตามสภาพที่เป็นจริง และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และอีก 2 ด้าน ที่เหลือ มีเจตคติเห็นด้วยน้อย คือ การจัดกลุ่มที่เน้นความหลากหลาย และการรายงานผลการเรียนเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ครูมีการนำ

คุณลักษณะการปฏิรูปไปใช้มากที่สุด เพราะปฏิบัติได้ง่าย คือ การจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาพัฒนาการของผู้เรียน และการประเมินตามสภาพที่เป็นจริง ส่วนคุณลักษณะการปฏิรูปที่ปฏิบัติได้ยาก คือ กิจกรรมในกลุ่มที่เน้นความหลากหลาย

คัลลอน (Kallon .1997 : 2004 – A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในเมืองเซียร์ราลีออน (Sierra Leone) ซึ่งดำเนินการตามโครงการระดับชาติ เพื่อเผยแพร่หลักสูตรประถมศึกษาเชิงนวัตกรรม ที่ดำเนินการปรับให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 แบบ คือ ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูป ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก และสหประชาชาติ การสัมภาษณ์ สมาชิก ผู้นำ ชุมชน ผู้ปกครอง ครู – อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง และการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประชุมสัมมนา ผลการศึกษาครั้งนี้ ยืนยันถึงความก้าวหน้าอย่างชัดเจนของความพยายามการใช้หลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นนวัตกรรมของโครงการดังกล่าว เป็นผลมาจากความจริงจังของรัฐบาล ความช่วยเหลือจากเอกชน ความร่วมมือของชุมชน นักศึกษา อาจารย์ระดับมหาวิทยาลัย ตลอดจนทุกระดับประถมศึกษาอย่างไรก็ตามยังมีปัญหาบางประการเกิดขึ้นและโครงการจะบรรลุเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับรัฐบาลในการสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนการฝึกอบรม ควบคุมดูแลอย่างต่อเนื่อง

บิวลี่ โคเปล (Bauerly Kopel . 1998 : 2913 – A) ได้ศึกษาการนำการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐมินนิโซตา สหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การมุ่งเน้นผลผลิต การตัดสินใจอาศัยข้อมูล ความเป็นผู้นำ การประเมินผลการคิดแบบเป็นระบบ และการฝึกอบรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปริมาณการนำหลักการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จไปใช้ และปัญหาอุปสรรค ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้หลักการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ ทั้ง 7 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐมินนิโซตา สหรัฐอเมริกา ในระดับที่แตกต่างกัน ยังไม่มีโรงเรียนใดนำหลักการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ ทั้ง 7 หลัก ไปใช้ได้อย่างเต็มที่ ขาดวิทยากรและบุคคลที่เป็นผู้นำ ส่วนอุปสรรคในการนำโครงการไปใช้ มีปัญหาจาก เวลา เจตคติของบุคลากร และการฝึกอบรมไม่เพียงพอ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ พบว่างานวิชาการถือเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย คือ นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กล่าวคือ มีคุณลักษณะที่

พึงประสงค์ เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และมีความสุข นอกจากนี้แล้วยังถือว่าเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ก็เป็นเพียงส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในขณะเดียวกันถ้าพึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเพียง ฝ่ายเดียวไม่สามารถจะเป็นผู้ชี้้นำได้ในทุกเรื่อง การบริหารงานวิชาการจึงจำเป็นที่ คณะครู ทีมงาน หรือแม้แต่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีส่วนร่วมในการบริหารนับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติการติดตามตรวจสอบและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณที่มีต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ และจากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศจำนวน 20 เรื่อง ซึ่งผลจากการศึกษา พบว่า ปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารงาน โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ปรากฏว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ส่งผลให้ผู้วิจัย สนใจที่จะศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อต้องการทราบระดับปัญหาและเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียน ดังกล่าวว่าอยู่ในระดับใด ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็น ข้อมูลสำคัญในการนำไปพัฒนาการบริหารงานวิชาการสำหรับ โรงเรียนที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป